

Åke Daun och den kritiska etnologin

BILLY EHN, professor i etnologi
vid institutionen för kultur och
medier, Umeå universitet.

När ett av den svenska etnologins mest inflytelserika verk, Åke Dauns *Upp till kamp i Båt-skärsnäs*, kom ut 1969 var författaren trettiofem år. I år pensioneras han. Detta uppmärksammas med en ovanlig "festskrift", den vackra lilla boken *Kritisk etnologi* (Prisma, 2001). Där har sex av Dauns elever och medarbetare under Barbro Blehrs redaktörsskap skrivit essäer om etnologens roll som både kulturforskare och samhällskritiker.

Den politiska infallsvinkeln är ett väl valt tema för hyllningen av Åke Daun. Som få andra svenska folklivsforskare har han genom sina undersökningar i tre decennier deltagit i samhällsdebatten om glesbygd och storstadsliv, om nutida boendeformer och fritidsaktiviteter, om kulturpolitik och sociala frågor, om nationell identitet och det nya Europa. Allra senast har han skrivit en bok om det allmänmänniska och det kulturbundna. Det är inga småsaker precis som han har givit sig i kast med, ofta på ett egensinnigt och djuplodande sätt.

Dessutom har Åke Daun varit framträdande som jourhavande etnolog. Genom mängder av artiklar i pressen och genom flitig medverkan i etermedierna har han gjort både

sig själv och etnologin känd för en större allmänhet utanför universiteten. Så har han visat hur kulturforskning kan användas för att belysa viktiga samhällsproblem. I detta borde han vara ett föredöme för efterkommande.

I den nämnda festskriften diskuteras etnologens uppgift som kritisk granskare på ett nyanserat sätt. Särskilt givande är Ann Runfors reflektioner kring sitt fältarbete på skolor i invandrartäta förorter. Sansat berättar hon om problemen med att balansera mellan rollen som analyserande forskare och lärarnas förhoppningar om att få experthjälp i sitt svåra arbete.

Ett annat bidrag är Owe Ronströms humoristiska skildring av hur hans barnoms Visby blivit Sveriges sjätte världsarv och hur detta har präglat den lilla medeltidsstaden. Som ciceron är Ronström litet nostalgisk, men gör också en

teoretisk genomlyst analys av vår tids stora kulturarvspolitik. Småstadens lokala begivenheter bryts mot globala idéer om vad som förtjänar att gå till historien som "kulturarv".

Av någon anledning har den här boken resulterat i en ovanligt spydig recension i *Svenska Dagbladet* (15 maj 2001). En litteraturvetare tar tillfället i akt att döma ut hela "den nya etnologin" och i stället förespråka "gammaldags folklivsforskning". Kanske har han provocerats av författarnas strävan att tydliggöra de politiska förutsättningarna för och effekterna av de verksamheter som studeras. Eller så är det något annat som retar. Vem vet?

Hur som helst bör Åke Daun vara stolt över att ha tillägnats boken. Etnologin söker nya vägar för att bedriva kulturforskning, precis som han själv har gjort. I dag handlar det bland annat om att själv-

kritiskt debattera vilka värderingar vi som forskare är med om att etablera och vilka moraliska gemenskaper vi bidrar till att bekräfta, som Barbro Klein skriver i sin artikel om hur man kan förnya studiet av hemslöjdsrörelsen. Likaså behövs, som Maria Bäckman och Simon Ekström påpekar, en kritisk granskning av en ibland

alltför aningslös och könsblind kulturrelativism. Etnologin, som länge haft förståelse av människors beteenden som ledstjärna, är kanske på väg att bli mer oförstående och mindre flat inför missförhållanden av alla de slag. Vore det inte en lockande uppgift för en skarptänkt emeritus att bidra till detta arbete?

*k*ULTURELLA *p*ERSPEKTIV

Fyra nummer 2001 för 225 kronor

Postgiro 65 33 59 – 0